

Arild Stubhaug

Stein Rokkan – Fra periferi til sentrum

Oslo: Vigmostad og Bjørke A/S 2019, ISBN 9788241919527

Ottar Brox

Amanuensis, Institutt for sosialantropologi, Universitetet i Bergen.

Sivilagronom og sosialantropolog. Amanuensis, Institutt for sosialantropologi, Universitetet i Bergen, professor i lokalsamfunnsforskning, Universitetet i Tromsø, forskningsleder, NIBR. Nå pensjonist.

ottar.brox@gmail.com

Stein Rokkan må vel være den norske samfunnsforskeren som ved siden av Barth, Galtung og Frisch er mest kjent utafor vårt eget land. Nå har den altfor tidlig døde utforskeren av politisk liv fått en fyldig – 572 siders – biografi.

Denne anmelderen møtte professor Rokkan to ganger, snakket med ham ved en anledning og fikk inntrykk av at han var det man kan kalle en klassisk klok og belest intellektuell. Om en tar i betraktning de mange tillitsverv og ledelsesfunksjoner han fikk i relativ ung alder, slår det en at Stein Rokkan måtte ha en usedvanlig evne til å vekke tillit og gjøre inntrykk på folk han møtte og arbeidet sammen med.

Men jeg er ikke bedt om å anmelde professor Rokkan, men biografien om ham. Arild Stubhaug har skrevet meget høyt verdsatte bøker om matematikere – den Bragepris-premiererte om Abel hevdes å være selve hovedårsaka til at Stortinget fant å måtte opprette Abelpriisen for dette faget. Han må helt klart være mindre fortrolig med samfunnsvitenskapene, ettersom han stort sett bare refererer *andres* positive vurderinger av Rokkans arbeid.

En refleksjon som umiddelbart melder seg for en anmelder, er at forskerbiografier kanskje burde skrives av den biografertes ikke nødvendigvis faglige kollega, men i alle fall av en forfatter som sto vedkommendes fag nærmere? Et godt eksempel er Hylland Eriksens bok om sin lærer Fredrik Barth. Om jeg skulle bli tildelt jobben med å undervise grunnfag – eller hva det heter nå – ville jeg ha tatt den boka med på lista over «anbefalt lesning» – blant annet for å stimulere til diskusjon mellom forelesningene. Det må være langt mer interessant for realister å lese Stubhaugs bøker om matematikere enn det må være for valgforskere å lese hans bok om Rokkan.

I kommentarer til og anmeldelser av denne biografien er hans fars dumheter under krigen tillagt for stor vekt, og kanskje særlig at Stein Rokkan aldri snakket med sine nærmeste medarbeidere og andre venner om farens NS-medlemskap og arbeid for okkupasjonsmakta. Men var det noe rart? Verre skam kunne visst ikke vederfares en nordnorsk familie.

I Narvik var det nok ikke som i Gudbrandsdalen, der nazi-ordføreren meldte seg inn i Bondepartiet 8. mai 1945 og ble senterparti-ordfører noen år etterpå. Har forresten Rokkans elever forsøkt å forklare slike politiske forskjeller mellom lokalsamfunn?

Med all respekt for Stubhaugs kompetanse som biograf er jeg nødt til å trekke fram et negativt aspekt ved denne boka – men det rammer kanskje *forlaget* mer enn forfatteren.

Hvor mye skal det skrives om en berømt forskers private liv? Det har naturligvis viktig for alle som er interessert i fysikkens historie at Newton en dag var i frukthagen og så et eple dette ned av treet – og en biograf som ikke tok det med i boka, gjorde ikke jobben sin. Men det er ikke alle private opplevelser som er like interessante: Svært mange sider i denne biografien forteller om episoder fra Rokkans liv som må ha minimal interesse for forståelsen og vurderinga av hans vitenskapelige innsats, faglige lederskap og den varige verdien av hans arbeid.

Biografen bruker side 92 til å fortelle oss at Stein 13. mai 1949 tar Queen Mary fra Cherbourg til New York, der han ble møtt og hilst hjertelig velkommen av tante Anna, morens søster, og sammen med henne besøkte andre slektninger i storbyen. Og den rike onkel Einar i kullindustrien ved Pittsburgh, gift med Ragna, født Madsen – og barna Kari, Leif og Rolv. Kari skal snart gifte seg, men vi får dog ikke vite med hvem.

Store deler av denne tjukke boka går med til slik tekst – som vel ville passe best i tante Ragnas gjestebok. Jeg har ikke lyst til å gi en av Norges beste biografier skylda for slikt misbruk av tid og papir, men blir sittende og lure på om en anerkjent profesjonell forfatter som Arild Stubhaug har vært nødt til å fylle hundrevis av sider med unødvendig tekst for å få anstendig betaling for jobben?

Professor Rokkans innsats som universitetslærer var høyt verdsatt av hans kolleger og studenter, som så vidt jeg forstår, var temmelig enstemmige i sin begeistring. Bare for å nevne noen av dem som vi stadig hører om og fra, og som jeg kommer på i skrivende stund: Den ekstremt begavede historiefortelleren Frank Aarebrot, velferdsforskeren Stein Kuhnle – og ikke minst Bernt Hagtvedt, den utrettelige folkeopplyser og maoist-kritiker, som opplyste at møtet med Rokkan og Aarebrot «snudde verden for meg».

Islendingen Olafur Ragnar Grimsson, som studerte i Manchester da Rokkan arbeidet der i 1964, ble engasjert som feltarbeider på Island på et sammenliknende prosjekt om statsdannelse. Han ble Islands president, og har sagt at «møtet med Stein Rokkan avgjorde min skjebne og ble en lykke».

P.S. Jeg vil anbefale alle som skriver fagbøker å kopiere Stubhaugs måte å fikse referanser og sluttnoter på, så finner leserne fram!